

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/S.Ç.-01/1 (**Menfi Tespit/Muafiyet**)

Karar Sayısı : 01-45/452-116

Karar Tarihi : 27.9.2001

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL

B- RAPORTÖRLER : Serpil ÇINAROĞLU, M. Okan ALPAY

C- BİLDİRİMDE BULUNAN: Borusan Otomotiv İthalat ve Dağıtım A.Ş.

Temsilcisi: Prof. Dr. Arif ESİN

Akaratler Sıraevleri S. Seba Cd. No:67

80680 Beşiktaş/İstanbul

D- TARAFLAR: - Borusan Otomotiv İthalat ve Dağıtım A.Ş.

Firüzköy Yolu No:21 Avcılar/İstanbul

- Yetkili Servisleri

E- DOSYA KONUSU: Borusan Otomotiv İthalat ve Dağıtım A.Ş. (Borusan Otomotiv) ile 21 yetkili servisi arasında aktedilen "Yetkili Servis Sözleşmesi"ne menfi tespit belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 4.4.2001 tarih, 1348 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 19.7.2001 tarih ve D4/1/S.Ç.-01/1 sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Ön İnceleme Raporu, 20.8.2001 tarih ve REK.0.08.00.00/61 sayılı Başkanlık önergesi ile 22.8.2001. tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve 01-40/400-Mİ sayı ile sözleşmenin sürelerle ilişkin hükümleri "Ariyet Sözleşmesi" çerçevesinde yeniden incelenmek üzere dosya konusunun incelemeye alınmasına karar verilmiştir.

Konuya ilişkin olarak yapılan çalışma sonucu hazırlanan 18.9.2001 tarihli Bilgi Notu 21.9.2001 tarih ve REK.0.08.00.00/66 sayılı Başkanlık önergesi ile Kurul'a sunulmuş ve dosya konusu 01-45 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Bildirime konu "Yetkili Servis Sözleşmesi"ne 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler içermesi nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceği; bununla birlikte, yürürlükteki grup muafiyet tebliğlerinin kapsamına da girmeyen söz konusu anlaşmanın, ilgili raporda belirtilen değişikliklerin yapılarak Kurumumuza tevsik edilmesi koşuluyla,

anlaşmanın imzalandığı tarihten itibaren 5 yıl süre ile bireysel muafiyetten yararlandırılması gerektiği düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. İlgili Pazar

Ürün Pazarı: Bildirim konusu anlaşmanın sağlayıcı tarafında yer alan Borusan Otomotiv'in, yurt içinde dağıtımını gerçekleştirdiği motorlu kara taşıtlarının garanti, olağan teknik bakım ve onarımı ile yedek parça kullanımı ve satışı hizmetlerinin sunulması işlerini bildirim konusu anlaşmalar ile oluşturulan dağıtım ağı aracılığı ile sunacak olması dikkate alınarak, bu mal ve hizmetlere ilişkin pazarların her biri ayrı bir ilgili ürün pazarı olarak belirlenmiştir.

Coğrafi Pazar: Borusan Otomotiv tarafından kurulan dağıtım ağı vasıtası ile anlaşma konusu mal ve hizmetlerin Türkiye'nin tamamına dağıtılacak olması ve otomotiv ürünlerinin ülke çapında talep ve arz ediliyor olması göz önünde bulundurularak, ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak tespit edilmiştir.

2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Borusan Otomotiv'in Kurumumuza yaptığı başvuruda; anılan şirketin yurt içinde dağıtımını gerçekleştirdiği her tip ve markadaki binek otomobilleri ile bu otomobillerin orijinal yedek parçalarını kapsayan sözleşme konusu malların garanti, olağan teknik bakım ve onarım ile yedek parça kullanımı ve satışı hizmetlerinin sunulmasında Borusan Otomotiv ve yetkili servisin karşılıklı hak ve yükümlülüklerini tanımlayan Yetkili Servis Sözleşmesi'ne menfi tespit belgesi verilmesi talep edilmektedir. Başvuru formunda ayrıca, Rekabet Kurulu'nun bu talebi reddetmesi halinde, başvurunun muafiyet bildirimini olarak değerlendirilmesi istemi bulunmaktadır.

Bu çerçevede, dikey bir anlaşma niteliğindeki Yetkili Servis Sözleşmesi'nin değerlendirilmesi sonucunda;

- Bildirime konu sözleşmenin, belli marka araçların bakım, onarım ve yedek parça satışı işlerinin sağlayıcı tarafından yalnız sistem içerisinde yer alan sınırlı sayıda teşebbüsten oluşan bir servis ağına verilmesi özelliğinden dolayı rekabeti sınırlayıcı nitelikte olması,

- Sözleşmenin "Gizli Bilgiler" başlıklı 8.3. maddesinde yer alan, "*Yetkili Servis, Borusan Otomotiv'in gizli olarak nitelediği tüm bilgileri işbu sözleşmenin yürürlüğü süresince ve yürürlükten kalkmasından itibaren beş (5) yıl için gizli tutacak, bunları üçüncü şahıslara açıklamayacak...*" şeklindeki hükmün bakım onarım pazarında faaliyet gösteren diğer teşebbüslerin bu bilgilere ulaşmasını önlemesi ve dolayısıyla yetkili servisler ile eşit koşullarda rekabet etmelerini engellemesi nedeniyle rekabeti kısıtlaması,

- Sözleşmenin "Başka Markaların Temsil Edilmesi" başlıklı 9.1 maddesindeki, "*Yetkili Servis, Borusan Otomotiv ithali araçların haricindeki diğer markaların servis hizmetlerini Yetkili Servis Sözleşmesi yapılan servis alanında sağlamak istemesi halinde bunu iadeli taahhütlü mektupla Borusan Otomotiv'e bildirecek ve şu koşulları yerine getirmek için gereken tedbirleri alacaktır.*"

- *Diğer markanın Borusan otomotiv tarafından karşılanan ve Ariyet Sözleşmesi hükümlerine bağlanmış olsun ya da olmasın, özellikle servis donanımı ve eğitilmiş personelinden haksız ve yanlış şekilde yararlanmamasına dikkat edecektir.*
- *Borusan Otomotiv tarafından tamamı karşılanan yatırımlar ve ariyet olarak verilen malzeme donanımı ile özel bilgileri, Sözleşme konusu araçların satış sonrası hizmetine tahsis edilecektir.*
- *Markanın kendine özgü bilgi birikimi kapsamında, özel ve ilave teknik bilgi almış personel, diğer markaların satış sonrası hizmetinde kullanılamaz.*
- *Yetkili servis diğer markaların onarımlarından kaynaklanan, her türlü zarar ve taleplerinden bizzat sorumludur.*

Yetkili Servis, yukarıdaki koşulların gerçekleşmesi halinde, diğer markanın servis hizmetini verebilir." şeklindeki hükmün markalar arası rekabeti sınırlayıcı nitelikteki olması,

- 9.2. maddesinde yer alan, *"Yetkili Servis servisinde ve tüm faaliyetlerinde Borusan Otomotiv'den temin edeceği orijinal yedek parça ve aksesuarlarını veya orijinal yedek parçaların kalitesine denk olduğu akreditasyona yetkili muteber bir kuruluş tarafından onaylanmış yazılı objektif kriterlere dayandırılan yedek parçaları kullanmayı ve bu kriterler dışındaki yedek parçaları hiçbir surette servis istasyonlarında ve depolarında bulundurmamayı kabul ve taahhüt eder.*

Yetkili Servis orijinal parçaların kalitesine denk yedek parçaları kullanıcının yazılı talebi ve onayı alınmadıkça kullanılmamayı taahhüt eder..." şeklindeki hükmün eşdeğer olmayan başka marka yedek parçalar ile orijinal veya eşdeğer parçalar arasındaki rekabeti sınırlayıcı olması,

- Sözleşmenin "Tesis" başlıklı 15. Maddesinin, yetkili servislere sağlayıcı tarafından belirlenen asgari standartlar ve stok yükümlülükleri getiren hükümlerinin yetkili servisin ticari özgürlüğünü sınırlandırması,

- Sözleşmenin "Ürünlerde Yapılacak Değişiklikler" başlıklı 17. maddesindeki, *"Yetkili Servis, Borusan Otomotiv'in yazılı izni olmadan, sözleşme konusu ürünler üzerinde, nihai tüketici tarafından yazılı ve imzalı olarak talep edilmedikçe, bunların bir parçasının veya parçalarının çıkarılması dahil hiç bir değişiklik yapmayacağını kabul ve taahhüt eder."* şeklindeki hükmün servisin ticari özgürlüğünü satım şartlarını tespit etmek suretiyle kısıtlaması,

nedenleriyle bildirim konu anlaşmaya menfi tespit belgesi verilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmıştır.

Öte yandan, bildirim konusu sözleşmeyi kapsayan herhangi bir Rekabet Kurulu grup muafiyeti tebliği de bulunmamaktadır. Bu sebeple ilgili anlaşmanın muafiyet açısından değerlendirilmesi, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet açısından yapılmıştır.

4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde, aynı maddede sayılan şartların tamamının varlığı halinde ve ilgililerin talebi üzerine teşebbüsler arası anlaşma,

uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının 4054 sayılı Kanun'un 4. madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulabileceği hükmü yer almaktadır. Bu şartlar:

- a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,
- b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,
- c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalmaması,
- d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması,

şeklindedir. Bu çerçevede, mevcut anlaşma hükümleri 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki koşullar açısından değerlendirilmiştir.

Motorlu taşıt araçları ileri teknoloji ürünleridir. Bu malların kullanımında, gerek tüketicilerin can güvenliğinin tehlikeye düşebilmesi gerekse pahalı olmaları nedeniyle oluşabilecek hasarın maliyetinin yüksekliği dikkat edilmesi gereken önemli hususlardır. Bu çerçevede, söz konusu araçların bakım ve onarımının teknik eğitimden geçmiş uzman kişilerce yapılması gerekmektedir. Meydana gelebilecek olumsuzlukları önlemek açısından, servis ağının sağlayıcı tarafından aranan nitelikleri taşıyan yetkili servislerden oluşması ve yetkili servislerin sağlayıcının tüketici nezdindeki imajını olumsuz etkilemeyecek, markalar arası rekabette güçlenmesini sağlayacak şekilde faaliyet göstermelerini teminen, anılan servislerin sağlayıcının belirlediği standartlara uymalarının hükme bağlanması motorlu taşıtlara ilişkin dikey anlaşmalarda tercih edilen düzenlemelerdir. Ancak, bu tür bir servis ağını düzenleyen anlaşmaların servis ağına yer alan genellikle orta ve küçük ölçekli işletme niteliğindeki teşebbüslerin sağlayıcıya aşırı bağımlı olmalarına neden olmamaları ve rakiplerin pazara girişini engellememeleri gerekir.

Bu çerçevede; sözleşmenin 8.3. maddesinde, yetkili servislere getirilen ve niteliği açıkça belirtilmeyen gizli bilgileri sözleşme süresince ve bu sürenin bitiminden itibaren 5 yıl için üçüncü şahıslara açıklamama yükümlülüğünün, söz konusu gizli bilginin Rekabet Kurulu'nun 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde tamamlandığı üzere "Franchise verenin deneyimi ve deneyleri sonucunda ortaya çıkmış, patentli olmayan, gizli, özlü ve belirlenmiş bilgi paketi" olan know-how niteliğinde olması halinde, sağlayıcının oluşturduğu servis ağını korumak ve teknik uzmanlık gerektiren bu tür mal ve hizmetlerin üretiminin teşviki açısından gerekli olan bir yükümlülük olması nedeniyle mal ve hizmetlerin sunumunda ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması amacına hizmet ettiği; ancak söz konusu gizli bilgi kapsamına yetkili servislerin sözleşme konusu araçların servis hizmetlerini yürütmede kullandıkları teknik bilgilerin de girmesi halinde, üreticinin sınai ve fikri mülkiyet haklarının ihlal edilmemesi ve kötüye kullanılmaması kaydıyla, dağıtım sisteminde yer almayan tamircilerin, sözleşme konusu malların bakım ve onarımı veya çevre koruma önlemlerinin uygulanabilmesi için gerekli teknik bilgiye uygun bir bedel karşılığında ulaşılabilmesinin üretici tarafından reddedilmesinin yukarıda belirtilen amacın elde edilmesi için rekabetin zorunlu olandan fazla sınırlanmasına yol açacağı sonucuna varılmıştır.

Ayrıca sözleşmenin, "Sözleşmenin Feshedilmesi" başlıklı "*Borusan Otomotiv İşbu sözleşmeyi, diğer tarafa bir neden göstermeden, 30 gün önceden ihbar yapmak kaydıyla tek taraflı olarak noter kanalı ile göndereceği fesih bildirimini ile feshetmeye*

yetkilidir." şeklindeki 20.1. maddesi, "Borusan Otomotiv tarafından tek taraflı fesih maddelerinin uygulanması, her ne nam altında olursa olsun, Yetkili Servis'e hiçbir tazminat talebinde bulunma sebebi sayılamaz." şeklindeki 20.3. maddesi ve "Yetkili Servis, işbu sözleşmeyi süresinden önce veya haksız olarak feshettiği takdirde, fesih tarihi ile sözleşmenin bitim tarihi arasındaki sürede Borusan Otomotiv'in doğacak her türlü kar mahrumiyeti ve zararlarını karşılamayı kabul ve taahhüt eder...." şeklindeki 20.4. maddesi ile "Sözleşmenin Geçerlilik Süresi" başlıklı, "İşbu sözleşme taraflarca imzalandığı tarihte yürürlüğe girer ve bir yıl süre ile yürürlükte kalır. Sözleşmenin bitiminden altı ay önceden sözleşmenin sonraki dönem için yenilenmeyeceğinin diğer tarafa noter kanalı ile bildirilmemiş olması halinde, işbu sözleşme aynı şartlar dairesinde bir yıl süre ile yenilenir ve sonraki dönemlerde aynı usul geçerli sayılır." şeklindeki 23. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, gerek Borusan Otomotiv'e tek taraflı fesih hakkı tanınmasının gerekse sözleşme süresinin bir yıl ve feshi ihbar süresinin de 30 gün gibi kısa bir süre olmasının sözleşme konusu malların servisini iyileştirmek için yapacağı yatırımlar göz önüne alındığında yetkili servisi sağlayıcıya daha bağımlı hale getirecektir. Bunun sonucunda ise yetkili servisin uzun vadeli planlama yapabilmesi zorlaşacaktır. Bu çerçevede, servislerin sağlayıcı karşısında daha bağımsız olmaları ve dolayısıyla ilgili pazardaki rekabet koşullarının daha sağlıklı olmasının temini açısından, sözleşme süresinin en az 3 yıl olarak düzenlenmesi, feshi ihbara ilişkin olarak ise Borusan Otomotiv'in tek taraflı fesih hakkının kaldırılması ve feshi ihbar süresinin de en az 3 ay olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, bildirim konusu sözleşmenin;

- 9.1. maddesinde yer alan ve başka markaların temsilini belli koşullara bağlayan hükmün, servisin o markada uzmanlaşmasını sağlayıcı nitelikte olması ve bu madde hükmü ile başka markalı araçların servisinin tamamen yasaklanmaması dikkate alındığında rekabeti amacın gerçekleşmesi için zorunlu olandan fazla kısıtlamadığı,
 - 9.2. maddesinde yer alan, orijinal veya eşdeğer kalitede olduğu onaylanmış yedek parçaların tüketicinin talebi doğrultusunda kullanılmasına ilişkin düzenleme ile sözleşmenin 17. maddesinde yer alan ve yetkili servislerin ticaret özgürlüğünü kısıtlayan hükmün, sağlayıcının imajı ve tüketicinin korunması açısından yararlı olduğu ve anılan hükümlerin rekabeti bu amaçların gerçekleşmesi için gerekenden daha fazla kısıtlamadığı,
 - 15. maddesinde yer alan, yetkili servislerin belirli miktarda satış ve stok hedeflerine ulaşmada servislere asgari standartlar getiren düzenlemenin dağıtım ve servisin etkin çalışmasını sağlayıcı nitelikte olması ve rekabeti bu amacın gerçekleşmesi için zorunlu olandan daha fazla kısıtlamadığı,
- anlaşılmıştır.

Bildirim konusu sözleşmenin; sözleşme konusu motorlu taşıt araçlarının servis ve yedek parça satış hizmetlerinde rasyonelleşme ve iyileşmeye neden olarak tüketicinin bu ürünlere ve servisine ulaşmasını kolaylaştırması ve hizmet kalitesini artırması, ayrıca sağlayıcının üretimini daha uzun süreli planlayabilmesini sağlamak suretiyle üretimde iyileşme ve etkinliği artırması gibi özellikleri de dikkate alınarak, gerekli değişikliklerin yapılması halinde -4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde

belirtilen şartlar sağlanacağı için- bireysel muafiyetten yararlanabileceği neticesine varılmıştır.

İ- SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmelerin ışığında;

A- Bildirim konusu sözleşmeye, içerdiği rekabeti kısıtlayıcı hükümler nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceğine OYBİRLİĞİ ile,

B-1) Yürürlükteki grup muafiyetleri kapsamında da olmayan sözleşmenin; bireysel muafiyet tanınabilmesi için 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesinde öngörülen;

- a. Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,
- b. Tüketicinin bundan yarar sağlaması,
- c. İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,
- d. Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması,

şartlarını ancak,

a) Sözleşmenin 8.3. maddesinde, yetkili servislere getirilen, gizli bilgileri sözleşme süresince ve bu sürenin bitiminden itibaren 5 yıl için üçüncü şahıslara açıklamama yükümlülüğü ile ilgili olarak:

- Söz konusu gizli bilginin Rekabet Kurulu'nun 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde tanımlandığı üzere "Franchise verenin deneyimi ve deneyleri sonucunda ortaya çıkmış, patentli olmayan, gizli, özlü ve belirlenmiş bilgi paketi" olan know-how niteliğinde olması,
- Söz konusu gizli bilgi kapsamına yetkili servislerin sözleşme konusu araçların servis hizmetlerini yürütmede kullandıkları teknik bilginin de girmesi halinde, üreticinin sınai ve fikri mülkiyet haklarının ihlal edilmemesi ve kötüye kullanılmaması kaydıyla, dağıtım sisteminde yer almayan tamircilerin, sözleşme konusu malların bakım ve onarımı veya çevre koruma önlemlerinin uygulanabilmesi için gerekli teknik bilgiye uygun bir bedel karşılığında ulaşılabilmemesinin üretici tarafından reddedilmemesi;

b) Sözleşme süresinin en az 3 yıl olarak düzenlenmesi ve ayrıca feshi ihbara ilişkin olarak ise Borusan Otomotiv İthalat ve Dağıtım A.Ş.'nin tek taraflı fesih hakkının kaldırılması ve feshi ihbar süresinin de en az 3 ay olarak değiştirilmesi; halinde sağlayabileceği kanaatine varılarak, bu değişikliklerin yapılarak Kurumumuza tevsik edilmesi koşuluyla ve anlaşmanın imzalandığı 13.3.2001 tarihinden itibaren 5 yıl süre ile, 4.4.2001 tarihinde Kurumumuza bildirilmiş olan "Yetkili Servis Sözleşmesi"ne bireysel muafiyet tanınmasına;

2) i) Bu koşulların yerine getirilmesi için kararın tebliğinden itibaren ilgili taraflara 60 gün süre verilmesine ve öngörülen düzeltmelerin yapıldığına dair belgelerin bu süre içerisinde Kurum'a sunulmasına;

ii) Aksi takdirde 4054 sayılı Kanun'un 56. maddesi uyarınca sözleşmenin geçersiz olacağına, Kurulumuzca öngörülen düzeltmeler yapılmadan uygulamaya

devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağının ve 4054 sayılı Kanun'un 16 ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağının taraflara bildirilmesine;
OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

27.9.2001 Gün ve 01-45/452-116 Sayılı Karar'a

KARŐI OY GEREKÇESİ

İnceleme konusu sözleşmeye bireysel muafiyet tanınmasının gerekçeleri olarak kararda belirtilen hususlar doğrultusunda; ileri teknoloji olan motorlu taşıt araçlarının kullanımında tüketicilerin can güvenliği ve onarım işinin uzmanlaşmış elemanlarca yerine getirilmesinin gerekliliği, için kalitesinin korunmasında istikrarın sağlanması ve sağlayıcının imajı hakkında olumsuzluğa meydan verilmemesi gibi nedenlerle sözleşmenin 8.3. ve 20. maddeleri de anlaşmanın amacının gerçekleşmesi için rekabeti zorunlu olandan daha fazla kısıtlamadıklarından sözleşmeye, herhangi bir koşul ngrmeksizin 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınması gerektiği düşüncesiyle Rekabet Kurulu'nun 27.9.2001 tarih ve 01-45/452-116 sayılı kararına katılmıyoruz.

R.Müfit SONBAY
Kurul yesi

Murat GENCER
Kurul yesi